

УДК 7:74.01

С. В. ПРИЩЕНКО

ГЕОМЕТРИЧНИЙ СТИЛЬ У РЕКЛАМНОМУ ДИЗАЙНІ

У статті акцентується увага на геометричних аспектах композиційного формоутворення. Досліджено еволюцію візуальних засобів геометричного (конструктивного) стилю. Проаналізовано актуальні композиційні та колористичні прийоми використання геометричних форм у різновидах сучасного дизайну: середовищному, промисловому, графічному, рекламному тощо.

Ключові слова: конструктивізм, проектування, геометричний стиль, сучасна стилістика, рекламний дизайн.

С. В. ПРИЩЕНКО

ГЕОМЕТРИЧЕСКИЙ СТИЛЬ В РЕКЛАМНОМ ДИЗАЙНЕ

В статье акцентируется внимание на геометрических аспектах композиционного формообразования. Исследовано эволюцию визуальных средств геометрического (конструктивного) стиля. Проанализированы актуальные композиционные и колористические приемы использования геометрических форм в разновидностях современного дизайна: средственном, промышленном, графическом, рекламном и т.д.

Ключевые слова: конструктивизм, проектирование, геометрический стиль, современная стилистика, рекламный дизайн.

S. V. PRYSCHENKO

GEOMETRICAL STYLE IS IN PUBLICITY DESIGN

Constructivism have important place in art styles theory and design. According to this purpose in article accent have been did on geometrical aspects of forms modeling. Geometrical (constructive) style visual means evolution have been researched. Geometrical forms actual compositional and colorist useful methods in contemporary design kinds: environmental, industrial, graphical and advertising have been analyzed.

Key words: constructivism, design, geometrical style, modern styles, advertising design.

Конструктивізм як течія у мистецтві ХХ ст. відстоював принципи утилітаризму і прагнув до економності та простоти форм, підкресленості їхньої геометричної основи. Він посідає вагоме місце в теорії художніх стилів і сучасному проектуванні, значно вплинув на розвиток стилістики дизайну всього світу. Нині конструктивістські тенденції можна побачити в організації предметно-просторового середовища різноманітного призначення, дизайні костюма та аксесуарів, ювелірних виробів, графічному дизайні, упаковці, рекламній продукції, де геометрія об'ємних і плоских форм є основним фактором формоутворення.

Відомі прихильники геометрії у дизайні, наприклад, В. Михайленко та М. Яковлев, наголошують на тому, що всі засоби композиції в дизайні, архітектурі, декоративно-прикладному і образотворчому мистецтві безпосередньо пов'язані з геометрією – співвідношенням основних параметрів, кутами між лінійними та площинними елементами, характером контурних ліній, формотворчими орієнтирами тощо [1, с. 16]. В їхньому навчальному посібнику [3] наголошено на геометричних аспектах композиції. Детально розглядаються питання ролі геометрії у художньому формоутворенні, подано історичний огляд використання геометрії в творчих процесах, викладено принципи графічної формалізації. Приділено увагу також використанню геометричного моделювання в дизайні сучасними засобами комп'ютерної графіки. Цікавими є розділи «Геометричні передумови формотворення знаково-символьних об'єктів графічного дизайну», «Формування професійного мислення фахівців», де багато наочних прикладів геометричних засад композиції.

Мета статті – дослідити еволюцію візуальних засобів геометричного (конструктивного) стилю.

Відомо, що в декоративній творчості абстрактні, незображальні форми відіграли значну роль, вони були поширеними в народній творчості багатьох країн. Геометричні форми з'явилися за тисячі років до появи у XX ст. абстракціонізму. Орнаментака геометричного малюнка виникла на основі графічної символіки, яка мала для людини практичне значення: свого часу вона відтворювала релігійне осмислення дійсності, застосовувалась задля магічного впливу на умови буття, людина фіксувала і передавала нащадкам різну інформацію. Поступово початковий зміст давніх графем було забуто, в результаті на перший план вийшло суто естетичне сприйняття, вони стали застосовуватися як прикраси. Серед найпоширеніших мотивів геометричних орнаментів виділяють ромби, хрести, овали, кола, зигзаги, трикутники, меандри, квадрати. Відомий мистецтвознавець М. Селівачов зазначає, що «найдавніші на території України ромбічно-меандрові орнаменти присутні на палеолітичних виробках, а головні елементи та композиційні принципи геометричної орнаментики досягли найвищого художнього рівня у трипільській культурі» [5, с. 210]. Геометричні елементи є найпоширенішими в українській народній орнаментіці: чотирибічні, восьмипроменеві, округлі форми з використанням різних типів симетрії у ткацтві, килимарстві, вишивці, деревообробництві, гончарстві, писанкарстві тощо. У сучасному декоративному мистецтві та дизайні вони існують і нині та розвиваються досить успішно.

Маючи великі можливості швидкого психофізіологічного впливу, геометричні форми застосовуються там, де необхідно миттєво привернути увагу (плакат, афіша, зовнішня реклама, рекламна поліграфічна продукція, обкладинки друкованих видань). За своїми кольорними динамічними властивостями вони близькі до сучасного архітектурного середовища та органічно вписуються в його специфічну раціоналістично-геометричну структуру.

Згідно з Й.В.Гете [4], світ сприймається спочатку як загальні кольорні площини, з яких око потім виокремлює форми предметів. Таке представлення не розходиться із сучасними науковими уявленнями про етапи процесу сприйняття реального світу. За В. Кандінським, внутрішній сенс повніше може виявлятися в композиціях, які організовані на основі ритму, психофізіологічного впливу кольору та контрасту динаміки і статики. Конструктивізм у мистецтві підкреслено виражав внутрішні структурні зв'язки, вивчав виразність сполучень різноманітних матеріалів. На відміну від абстрактних композицій, у творах конструктивістів проявлялися доцільність, функціональність, технологічність, площинність, підпорядкована енергетика кольорно-активних композицій.

Принципи геометричного моделювання в європейських школах дизайну в I половині XX ст. (Баухауз, Де Стил) були спільними, тому така спільність концепцій призвела до утворення інтернаціонального стилю. Роль принципу побудови стала відігравати лінійна графічна схема. Розміри форм, їхні пропорції стали кратними одне одному, склалося уявлення про графічний і просторовий модулі форм. Значного поширення модульні системи набули в проектуванні меблів. Організація площинного формату відбувалася здебільшого за модульною сіткою, шрифти використовувалися без засічок, композиція була лаконічною щодо обраних елементів і кольорів та підкреслено ясною. Одним із засобів створення активної зорової форми рекламних плакатів і листівок, упаковки був метричний повтор елементів: чергувалися смуги різних відтінків, контрастних за кольором і тональністю. Вони розташовувалися вертикально, горизонтально, під кутом. Виникала ілюзія руху, яка збуджувала зір і спонукала прочитати, звернути увагу на рекламу. Шрифт також зазнав впливу загальної тенденції графічного конструктора: букви і слова ставали яскравою графічною формою та активним елементом композиції. Ці принципи і досі успішно використовуються у плакатному мистецтві.

Європейські принципи геометричного моделювання середовища, на думку авторки статті, дуже близько перекликаються з принципами організації площини в українському та російському конструктивізмі. У роботах В. Єрмілова, В. Татліна, О. Родченка, С. Зальцера, Л. Лисицького, М. Ільїна простежується сильний вплив конструктивістських і супрематичних тенденцій. Зокрема О. Родченко був видатною фігурою мистецтва і дизайну тих часів: він активно працював не лише як художник-конструктивіст у малярстві, але й як художник

упаковки, книжковий графік, проектувальник. «Конструктивне життя є мистецтво Майбутнього», – так вважав Олександр Родченко. – «...конструкція є сучасний світогляд». Спрощення, схематизація зображень, доведення їх до стану графічного знака, складеного з елементарних геометричних форм, – невід’ємні ознаки ілюстрацій епохи конструктивізму. В умовно-геометричних зображеннях частіше повторювалися ті повороти, коли фігура людини, зображення машини, механізму, будинків, рослин чи тварин перетворювалися на силуети. Але то були не вишукано промальовані силуети епохи модерну з виразно текучими контурами, а геометричні проєкції.

Геометричний (конструктивний) стиль спирається на математико-геометричні закономірності, на світ «чистих», універсальних форм. Прямокутно-кубічна система з моменту появи на початку ХХ ст. виявилася найбільш привабливою та простою щодо технології формоутворення. Особливо це помітно у сучасному будівництві та конструюванні меблів, проектуванні малюнків для тканин, створенні аксесуарів для одягу та інтер’єрів різноманітного призначення (мабуть, найпопулярнішим геометричний стиль за формою та однокольоровими площинами виявляється у предметно-просторовому середовищі офісів). Проте і в рекламній графіці стилізація на основі геометричних фігур є одним з основних засобів спрощення складних природних форм.

Фахівцями доведено, що при зоровому сприйнятті мають значення: контур, величина, форма та світлість плям, тобто дотримання основних законів організації площини та закону рівноваги [7]. Людині притаманне емоційне ставлення до характеру ліній та геометричних форм. Давно відомо, що фігури з рівними сторонами створюють враження спокою, рівноваги, статичності, а нерівність у вимірах створює рух та динамічність. Але ці елементарні закони зорового сприйняття поки що не завжди використовуються при створенні об’єктів дизайну.

Найбільш актуальні геометричні площини в арт-дизайні та багатьох напрямках графічного дизайну. Промислові дизайнери та архітектори також шукають нові виразні можливості використання кольорних площин у проектуванні дизайн-об’єктів. Факт продовження вивчення сучасними дизайнерами геометричних засобів композиції свідчить про те, що вони поки не вичерпали себе і являють інтерес у плані художньо-проектних вирішень (рис. 1–2).

Рис. 1 – Геометричний стиль у різновидах сучасного дизайну

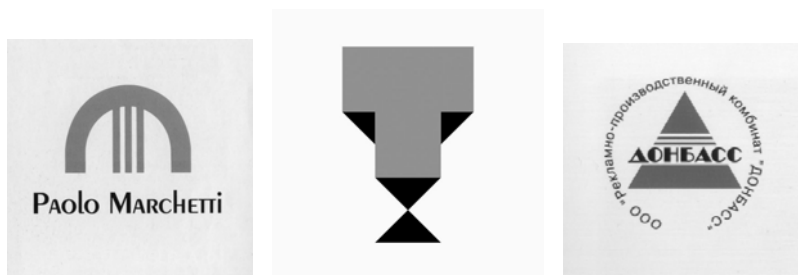

Рис. 2 – Геометричний стиль у знакових формах

Геометричний підхід сьогодні широко використовується в різновидах дизайну як композиційний засіб, а саме: як основний формотворчий принцип, у ритмічних і комбінаторних побудовах площини та простору, для передачі враження симетрії-асиметрії, статички-динаміки тощо. Якщо додати до статичної композиції нюанс кольору та тону, а до динамічної – колірний контраст, емоційна виразність ще більше підсилиться. Тому вибір художником конструктивних або пластичних зображальних засобів у комплексі з колористичним вирішенням істотно обумовлює емоційну реакцію глядача, появу певних асоціацій та відповідного настрою. Емоційне задоволення індивіда від об'єктів дизайну з підкресленою естетичністю нині набуває першорядного значення в сучасних тенденціях розвитку дизайну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Збірник наукових праць КНУДТ (спецвипуск): міжвідомчий науково-технічний збірник. – К.: ДОП КНУДТ, 2006. – 377 с.
2. Михайленко В. Е. Природа – Геометрія – Архитектура / В. Е. Михайленко, А. В. Кашенко. – К.: Будівельник, 1988. – 176 с.
3. Михайленко В. Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): навч. посібник / В. Є. Михайленко, М. І. Яковлев. – К.: Каравела, 2004. – 304 с.
4. Прищенко С. В. Проблеми колірної гармонії в сучасній рекламній графіці України / С. В. Прищенко // Зб. наук. праць Академії мистецтв України «Мистецтвознавство України». – К.: СПД Кравчук В. К., 2006. – Вип. 6–7. – С. 448–458.
5. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики / М. Р. Селівачов. – К.: Редакція вісника «Ант», ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. – 400 с.
6. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник; [відпов. ред. М. М. Дьомін]. – К.: КНУБА, 2009. – Вип. 22. – 476 с.
7. Яковлев М. І. Про проблемні питання взаємовідношення композиційних та геометричних аспектів художнього формотворення / М. І. Яковлев // Геометричне та комп'ютерне моделювання: збірник наук. праць. – Х.: ХДУХТ, 2007. – Вип. 19. – С. 183–198.